

PAULO KOELJO

Biti kao reka

Preveli s portugalskog
Jasmina Nešković i Jovan Tatić

■ Laguna ■

Naslov originala

Paulo Coelho

SER COMO O RIO QUE FLUI

Copyright © 2009 by Paulo Coelho

This edition was published by arrangement with Sant Jordi

Asociados Agencia Literaria S. L. U., Barcelona, Spain.

All rights reserved.

www.paulocoelho.com

Translation copyright © 2016 za srpsko izdanje, LAGUNA

Biti kao reka

Sadržaj

<i>Predgovor</i>	15
Jedan dan u vodenici	19
Čovek koji je sledio svoje snove	22
Zlo želi da se dogodi dobro	25
Spreman za bitku, ali sa nedoumicama	28
Putanja odapete strele	31
Priča o olovci	34
Priručnik za planinarenje	36
O važnosti diploma	39
U jednom baru u Tokiju	42
O značaju pogleda	45
Džingis-kan i njegov soko.	48
Posmatrajući tuđi vrt	51
Pandorina kutija	52
Kako sve može da bude u jednom	55

Muzika koja se čula iz kapele	56
Đavolji bazen	59
Mrtvac koji je nosio pižamu	60
Izdvojena žeravica	63
Manuel je čovek važan i neophodan	65
Manuel je slobodan čovek	68
Manuel ide u raj	71
Konferencija u Melburnu	74
Pijanista u tržišnom centru	76
Na putu ka sajmu knjiga u Čikagu	79
O štapovima i pravilima	80
Hleb koji je pao na pogrešnu stranu	83
O knjigama i bibliotekama	85
Prag, 1981.	88
Za jednu ženu koja predstavlja sve žene	90
Neko dolazi iz Maroka	93
Moja sahrana	94
Obnavljajući mrežu	97
Ipak su na kraju ovo moji prijatelji	99
Kako smo još živi!?	100
Obeležen da umre	103
Svitanje	106
Januarski dan 2005. godine	107
Čovek ispružen na pločniku	110
Cigla koja nedostaje	114
Radž mi priča priču	115

Druga strana Vavilonske kule	117
Pred konferenciju	120
O eleganciji	121
Teta Šika iz Baependija	124
Obnavljanje kuće	128
Molitva na koju sam zaboravio	129
Kopakabana, Rio de Žaneiro	132
Živeti svoju Ličnu Legendu	133
Važnost mačke u meditaciji	135
Ne mogu da uđem	138
Pravila novog milenijuma.	139
Rušimo i gradimo	142
Ratnik i vera	143
U luci u Majamiju	146
Impulsivno reagovanje	147
O prolaznosti slave	148
O ugroženom dobročinstvu	151
Veštice i rehabilitacija	153
O tempu i putu	156
Putovati na drugačiji način	158
Jedna bajka	161
Najvećem brazilskom piscu.	164
O susretu koji se nije dogodio	167
Nasmejani par (London, 1977)	169
Nova prilika.	171
Australijanac i oglas u novinama.	174

Jecaj pustinje	175
Rim: Izabela se vratila iz Nepala	178
O veštini mača	179
U plavim planinama	182
Što je džabe i Bogu je drago	184
Ceremonija čaja	186
Oblak i dina	187
Norma i dobre stvari	190
21. jun 2003. godine, Jordan, Mrtvo more	191
U luci San Dijega, u Kaliforniji	194
Veština povlačenja	195
Usred rata	198
Vojnik u šumi	199
U jednom gradu u Nemačkoj	202
Susret u galeriji Dencu	203
Zlatna ruža	206
Božji znaci	209
Samotni put	211
Šta je kod čoveka smešno	214
Put oko sveta nakon smrti	215
Ko još uvek želi ovu novčanicu?	218
Dva dragulja	219
Kad varamo sami sebe	222
Umetnost pokušaja	224
O klopama prilikom traganja	226
Moj tast Kristijano Oitisika	229

Hvala, predsedniče Buše	231
Pametni radnik	235
Treća strast	236
Katolik i musliman	239
Zakon grada Jantea	240
Starica na Kopakabani	243
Uvek otvoreni ka ljubavi	244
Verovati u nemoguće	247
Nevreme se približava	250
I da završimo ovu knjigu molitvama...	253
<i>O autoru</i>	257

*Budi kao reka,
Noćna tišina,
Neka te ne plaši tmina.
Dogod na nebu ima zvezda
Ogledaj se u njima.
Ako nebom protiču oblaci,
i oni su voda, kao reka,
I u njima ćeš prepoznati
Svoje mirne dubine.*

Manuel Bandeira

Predgovor

Kada mi je bilo petnaest godina rekao sam majci:
– Otkrio sam čime bih voleo da se bavim. Hoću da budem pisac.

– Sinko – odgovori ona brižno – otac ti je inženjer. On je praktičan, razborit čovek koji ima vrlo jasnu predstavu o svetu. Da li ti uopšte znaš šta znači biti pisac?

– To je neko ko piše knjige.

– Tvoj ujak Harold, koji je lekar, takođe piše knjige i neke je već i objavio. Studiraj građevinu i imaćeš vremena da pišeš u slobodno vreme.

– Ne, mama. Hoću da budem samo pisac, a ne inženjer koji piše knjige.

– Da li si ikada upoznao nekog pisca? Da li si ikada video pisca?

– Nisam. Samo na fotografijama.

– Pa otkud ti onda želja da postaneš pisac ako pojma nemaš šta to zapravo znači?

Da bih odgovorio na mamino pitanje rešio sam da se malo bolje obavestim. Evo šta sam saznao o tome šta je značilo biti pisac ranih 60-ih godina:

- A) Pisac uvek nosi naočare i nikad se ne češlja. Ili mu sve ide na živce ili zapadne u depresiju. Najviše vremena provodi po kafanama, u praznim razgovorima sa sličnim umišljenim i zapuštenim piscima. Prosipa sve same mudrosti. I uvek ima sjajne ideje za zaplet za svoj sledeći roman, i grozi se onog što je prethodno objavio.
- B) Pisac ima dužnost i obavezu da uvek bude neshvaćen u svojoj generaciji. Čvrsto ubeđen da je rođen i okružen sve samim mediokritetima, veruje da bi, ako bi bio shvaćen i prihvaćen, izgubio svaku šansu da ikada bude smatran genijem. Pisac prepravlja i brusi svaku rečenicu nebrojeno puta. Prosečan čovek koristi rečnik od tri hiljade reči. Pravi pisac nikad ne koristi nijednu od njih jer postoji 189.000 reči u rečniku, a on ne spada u prosek.
- C) Samo su drugi pisci u stanju da razumeju šta je jedan pisac hteo da kaže. Uprkos tome, on potajno mrzi svakog drugog pisca – s obzirom na to da se svi oni bore da uhvate iste tokove koje je istorija književnosti ucrtala tokom vekova. Tako se pisac i njegova sabrača nadmeću za zvanje autora „najkomplikovanije knjige“: onaj kojeg je najteže pročitati odneće pobedu.
- D) Pisac se razume u rogobatne pojmove kao što su semiotika, epistemologija, neokonkretizam. Kada hoće nekog da zapanji, on pribegava rečenicama kao: „Ajnštajn je budaletina“ ili „Tolstoj je bio običan buržoaski pajac“. Svi su zgranuti, ali se pisci neće zbog toga

- uzdržati da šire priču kako je teorija relativiteta duplo golo i kako je Tolstoj bio pripadnik ruske aristokratije.
- E) Kad se udvara ženi, pisac kaže: „Ja sam pisac“, i naškraba pesmu na salveti. Uvek upali.
- F) Zahvaljujući širokom obrazovanju, pisac uvek može da se bavi i književnom kritikom. U toj ulozi može da ispolji svoju darežljivost pišući o knjigama svojih prijatelja. Polovina kritike sadrži citate stranih autora, a druga polovina analize rečenica uz neizbežne izraze kao što su „epistemološki rez“ ili „vizija koja se uklapa u zadati šablon“. Svako ko čita kritiku reći će: „Kakav učen tip!“, ali neće kupiti knjigu jer će se prepasti da neće znati kako da nastavi čitanje kada se pojave dotične epistemološke začkoljice.
- G) Kada ga pozovu da kaže šta trenutno čita, pisac uvek pomene knjigu za koju niko nikad nije čuo.
- H) Postoji samo jedna knjiga koja izaziva jednoglasno divljenje pisca i njegove sabraće: *Uliks* Džejmsa Džojlsa. Nijedan pisac nikada neće reći ružnu reč o toj knjizi, ali ako ga neko pita o čemu se zapravo radi, neće moći da objasni, izazivajući sumnju da ju je ikada pročitao. Neshvatljivo je da *Uliks* nikada nije doživeo drugo izdanje budući da svi pisci o njemu govore kao o remek-delu; možda je to glupost izdavača koji propuštaju priliku da zarade silne pare od knjige koju je ceo svet čitao, pročitao i u njoj uživao.

Opskrbljen svim ovim informacijama vratio sam se kod mame i objasnio tačno šta znači biti pisac. Bila je pomalo iznenađena.

– Lakše ti je da budeš inženjer – rekla je. – Osim toga, ti ne nosiš naočare.

Bilo kako bilo, već sam imao raščupanu kosu, s neizostavnom paklom goloaza u džepu, sa pozorišnom dramom pod miškom (*Do granica otpornosti*, koju je, na moju veliku radost, jedan kritičar ocenio kao „najluđu stvar koju sam ikad video na sceni“); takođe sam čitao Hegela i čvrsto rešio da pre ili kasnije pročitam *Uliksa*. Onda se jednog dana pojavio neki rok pevač i zatražio od mene da napišem reči za njegovu muziku. Odvratio me od mog traganja za besmrtnošću i ponovo me vratio na put običnih ljudi.

To me je podstaklo da obiđem mnoga mesta i promenim više zemalja nego čarapa, kako bi rekao Bertolt Breht. Stranice koje slede sadrže neke trenutke koje sam proživeo, priče koje su mi drugi pričali, misli koje su mi se javljale dok sam prevajivao određene deonice reke svoga života.

Ovi zapisi bili su već objavljeni u različitim listovima širom sveta i sakupljeni su ovde na zahtev mojih čitalaca.

Pisac

Jedan dan u vodenici

U poslednje vreme moj život je simfonija komponovana u tri različita stava: „mnoštvo ljudi“, „nekoliko osoba“, i „skoro niko“. Svaki taj stav traje otprilike četiri meseca godišnje; iako često u mesecu ima pomalo od svakog od njih, oni se nikad ne mešaju.

„Mnoštvo ljudi“ je period kada sam u kontaktu sa javnošću, izdavačima i novinarima. Drugi stav „nekoliko osoba“ počinje kad se vratim u Brazil, sretnem sa svojim starim prijateljima, kad tumaram po plaži Kopakabani, kad povremeno odem na neki javni skup, ali većinom ostajem kod kuće.

Međutim, ovom prilikom želim da govorim o trećem stavu „skoro niko“. Baš sada, kad se noć spustila na ovo pirinejsko selo sa dvestotinak stanovnika, čije ime radije ne bih pominjao, selo gde sam nedavno kupio jednu staru vodenicu. Budio sam se svakog jutra s prvim petlovima, doručkovao i odlazio u šetnju pored stada krava i ovaca, kroz kukuruzna i žitna polja. Posmatram okolne planine

i – nasuprot mom stanju u drugom stavu – nikad ne razmišljam ko sam. Nemam ni pitanja ni odgovore; živim samo u sadašnjem trenutku znajući da godina ima četiri godišnja doba (da, znam da je to notorna činjenica, ali mi to često zaboravljamo), i osećam kako se menjam baš kao i predeo oko mene.

Trenutno nisam previše zainteresovan za ono što se zbiva u Iraku i Avganistanu: kao ni svi drugi koji žive na selu, najbitnije vesti su vremenske prognoze. Svako ko živi u malom selu ume da pogodi da li će padati kiša, da li će biti hladno ili vetrovito, budući da to neposredno utiče na njihove živote, planove i žetve. Vidim ratara koji obrađuje njivu. Poželimo jedan drugom dobro jutro, procaskamo o vremenu i svako kreće za svojim poslom – on se vraća svom plugu, a ja nastavljam svoju dugu šetnju.

Vraćam se kući, otvaram poštansko sanduče, a u njemu lokalni list: u obližnjem seocetu održava se igranka, neki skup u kafani u Tarbesu – velikoj varoši sa četrdeset hiljada stanovnika – vatrogasci su u toku noći ugasili požar na nekom đubrištu. Ali tema koja najviše zaokuplja sve žitelje te oblasti jeste neka grupa optužena za seču plata na na seoskom putu jer su ta stabla izazvala smrt jednog motocikliste. Ta vest zauzima čitavu stranu i nekoliko dana se piše o „tajnoj organizaciji“ koja želi da se osveti za pogibiju mladića obarajući drveće.

Ležem kraj potoka koji pokreće moju vodenicu. Zurim u nebo bez oblaka ovog žarkog leta kada je samo u Francuskoj pet hiljada ljudi umrlo od vrućine. Ustajem i počinjem da vežbam kjudo, meditaciju s lukom i strelom koja mi ispunjava još jedan sat moga dana. Već je vreme ručka: jedem nešto lagano i najednom zapažam da negde tamo, u

jednoj od sklepotina priljubljenih uz prvobitnu građevinu stoji neka čudna konstrukcija pokrivena crepom – čudesna i neobična. Znam da bi u tom trenutku, kad bih pritisnuo dugme te naprave, svet krenuo meni u susret. Odupirem se koliko god mogu, ali dolazi trenutak kad moj prst dotakne dugme „uključiti“ i eto me ponovo povezanog sa svetom, sa kolumnama iz brazilskih časopisa, sa knjigama, intervjuima koje treba da dam, vestima iz Iraka, Avganistana, molbama, obaveštenjem da će avionska karta stići sutra, sa odlukama koje mogu da odložim i drugima koje moram da donesem.

Radim nekoliko sati jer je to moja Lična Legenda, jer jedan Ratnik Svetlosti zna da ima dužnosti i obaveze. Ali u stavu „skoro niko“ sve što se nalazi na ekranu kompjutera veoma je daleko, kao što i vodenica liči na neki san kad se nalazim u stavovima „mnoštvo ljudi“ ili „nekoliko osoba“.

Sunce počinje da zalazi, dugme je isključeno, svet ponovo postaje samo poljana, miris trave, mukanje krava, glas pastira koji doziva svoje ovce da se vrate u tor pored vodenice.

Pitam se kako mogu u samo jednom danu da pređem između ta dva sveta: nemam odgovor, ali znam da mi to pričinjava ogromno zadovoljstvo, i srce mi je puno dok ispisujem ove redove.

Čovek koji je sledio svoje snove

Rođen sam u Bolnici Svetog Josifa u Rio De Žaneiru. Pošto je porođaj bio prilično težak, majka me je zavetovala svecu, moleći ga da mi pomogne da preživim. Josif je postao bitna odrednica u mom životu i počev od 1987, godinu dana nakon mog hodočašća u Santjago de Kompostelu, redovno priređujem slavlje u njegovu čast na dan 19. marta. Pozivam prijatelje, ljude vredne i čestite, a pre večere očitam molitvu za sve one koji sa dostojanstvom obavljaju svoj posao. Molimo se i za one koji su ostali bez posla, bez ikakvih izgleda za budućnost.

U kratkom uvodu pre molitve obično pomenem da se od pet puta, koliko se reč „san“ pojavljuje u *Novom zavetu*, četiri odnose na Josifa drvodelju. U svim tim slučajevima uvek bi ga neki anđeo ubedio da čini upravo suprotno od onoga što je namerio.

Anđeo ga moli da ne ostavi svoju ženu iako je zatrudnela. On je na to mogao odgovoriti nešto poput: „Šta li će komšije da pomisle.“ Ali vratio se kući verujući u obznanjenu reč.

Andeo ga šalje u Misir, a na to bi njegov odgovor mogao da glasi: „Ali ja sam ovde već odavno drvodelja, imam svoje mušterije, ne mogu tek tako sve to da napustim.“ Međutim, pakuje se i kreće u nepoznato.

Andeo mu potom zatraži da se vrati iz Misira. A Josif je na to ponovo mogao da pomisli: „Zar sada, kad sam se ponovo kako-tako snašao u životu, i kad imam porodicu koju treba da izdržavam?“

Nasuprot onome što zdrav razum nalaže, Josif sledi svoje snove. Zna da ima sudbinu koju mora da ispuni, a to je sudbina gotovo svih ljudi na kugli zemaljskoj: „Da štite i izdržavaju svoju porodicu.“ Kao i nebrojeni anonimni Josifi, trudi se da ispuni svoje pozvanje, iako mora da čini stvari koje prevazilaze njegovu moć poimanja.

Kasnije, njegova žena kao i jedan od njegovih sinova postadoše temelj hrišćanstva. Treći stub porodice Josif Radnik pojavljuje se samo u božićnim jaslicama i pominju ga oni koji su mu naročito posvećeni kao što je slučaj sa mnom ili s Leonardom Bofom kome sam napisao predgovor za njegovu knjigu o drvodelji.

Prenosim ovde deo teksta pisca Karlosa Ejtora Konija (mislim da je baš njegov jer sam ga pronašao na internetu):

Nebrojeno puta su se čudili, smatrajući me agnostikom koji ne prihvata ideju o jednom filozofskom bogu, moralnom ili religioznom, kako mogu da budem posvećen nekom od svetaca tradicionalnog kalendara. Bog je pojam ili entitet suviše udaljen da bi mogao da mi pritekne u pomoć i ispuni moje potrebe. Već i sami svetitelji, budući zemaljski, zamešani od iste gline od koje sam i ja stvoren,

zaslužuju moje divljenje, i više od toga. Zaslužuju moju posvećenost.

Sveti Josif je jedan od njih. Jevanđelisti nisu zabeležili nijednu njegovu reč, samo postupke i jednu jednoglasnu napomenu: Vir justus. Pravedan čovek. I budući da se to odnosilo na jednog drvodeljku, a ne na sudiju, može se zaključiti da je Josif bio nadasve dobar čovek. Dobar zanatlija, dobar muž, dobar otac jednog mališana koji će presudno uticati na istoriju sveta.

Lepe su te Konijeve reči. A ja vrlo često čitam nesuvisle izjave kao na primer: „Isus je otišao u Indiju da uči od majstora sa Himalaja.“ Po meni, svaki čovek može zadatak koji mu je u životu namenjen da učini svetim, a Isus je učio dok ga je Josif, čovek pravedan, podučavao da pravi stolove, stolice, krevete.

U svojoj uobrazilji volim da zamišljam da je trpezu na kojoj je Hristos osvetio hleb i vino napravio Josif – jer je na njoj bila ruka jednog anonimnog drvodelje koji je zarađivao hleb svoj svagdašnji u licu znoja svog i upravo time je omogućio da se dogode čuda.

Zlo želi da se dogodi dobro

Priča persijski pesnik Rumi da je Movija, prvi kalif iz loze Omejida, spavao jednog dana u svojoj palati kad ga je probudila jedna neobična spodoba.

– Ko ste vi?– upita.

– Ja sam Lucifer– glasio je odgovor.

– A šta tražiš ovde?

– Već ti je vreme za molitvu, a ti još spavaš.

Movija je bio zapanjen. Kako princ tame, onaj koji neprestano vrbuje duše ljudi poljuljane vere pokušava da mu pomogne da ispuni svoju versku dužnost?

Ali Lucifer mu objasni:

– Sećaš se da sam stvoren kao anđeo svetlosti. Uprkos svemu što se dogodilo na mom putu, ne mogu da zaboravim svoje poreklo. Čovek može da putuje u Rim ili Jerusalem, ali uvek nosi u srcu vrednosti iz svoje postojbine: isto to se dogodilo i sa mnom. I dalje volim Tvorca koji me je hranio dok sam bio mlad i naučio me da činim dobro. Kad sam se pobunio protiv njega, nisam to učinio

zato što ga nisam voleo; naprotiv, toliko sam ga voleo da sam mu zavideo kad je stvorio Adama. U tom trenutku želeo sam da prkosim Gospodu, i to me je upropastilo. Pa ipak, još se sećam Njegovog blagoslova. I možda, ako činim dobro, mogu da se vratim u Raj.

Movija odgovori:

– Ne mogu da verujem u ono što mi govoriš. Ti si bio odgovoran za uništenje mnogih ljudi na kugli zemaljskoj.

– E pa veruj – bio je uporan Lucifer. – Jedino Bog može da stvara i uništava jer je svemoguć. I baš je on stvorivši čoveka dodelio ljudskom životu želju, osvetu, saosećanje i strah. I zato, kad posmatraš zlo oko sebe, nemoj zbog toga kriviti mene jer ja sam samo ogledalo svega gnusnog što se dešava.

Osetivši da baš nešto i nije kako valja, Movija počeo svom dušom i svim srcem da se moli Bogu da ga prosvetli. Proveo je čitavu noć raspravljajući se i razgovarajući s Luciferom. I uprkos njegovim ubedljivim argumentima, nije se dao ubediti.

Kad se već razdanjivalo, Lucifer je napokon popustio:

– Pa dobro. U pravu si. Kad sam večeras došao da te probudim da ne bi propustio čas za molitvu, nije mi bila namera da te približim Božjoj veri.

„Znao sam da ćeš ako propustiš da ispuniš svoju dužnost osetiti duboku tugu i narednih dana ćeš se moliti s dvostrukom verom moleći za oproštaj što si zaboravio na svoju obavezu. U Božjim očima svaka od tih molitvi upućena Njemu s ljubavlju i pokajanjem vredela bi koliko i dvesta molitvi očitanih po pukoj navici. Ti bi osetio pročišćenje i nadahnuće, Bog bi te više voleo, a ja više ne bih opsedao tvoju dušu.“

Lucifer nestade, a jedan anđeo svetlosti pojavi se za njim.

– Nikad ne zaboravi današnje naravoučenje – reče Moviji. – Ponekad se zlo preruši u izaslanika dobra, ali njegova skrivena namera je da izazove još veću propast.

Toga i narednih dana Movija se molio sa pokajanjem. I Bog je čuo njegove molitve.

Spreman za bitku, ali sa nedoumicama

O bučen sam u neko neobično zeleno odelo prepuno rajsferšlusa, napravljeno od nekog debelog materijala. Na rukama su mi rukavice da me zaštite od povreda. Nosim sa sobom neku vrstu koplja skoro moje visine: na njegovom metalnom vrhu nalazi se trozubac, a na dnu jedna oštrica.

A pred mojim očima ono na šta ću nasrnuti već sledećeg trenutka: moj vrt.

S tim predmetom u ruci počinjem da čupam korov koji se pomešao sa travom. Činim to neko vreme znajući da će biljka iščupana iz tla uvenuti za manje od dva dana.

I najednom mi sine: da li postupam ispravno?

Ono što nazivam „korovom“ zapravo je jedan pokušaj opstanka određene vrste koju je priroda hiljadama godina stvarala, negovala i razvijala. Njen cvet su oplodavali nebrojeni insekti, a njen polenov prah rasipao se po svim okolnim poljima– i tako su njeni izgledi da zaživi sledećeg proleća postali mnogo veći. Da je bila posađena samo

na jednom mestu, postala bi plen biljojeda, preplavila bi sva okolna polja, ili bi je zahvatio požar ili bi se sparušila od suše.

Ali sav ovaj poriv za opstankom prekida se sada jednim šiljkom koji je nemilosrdno čupa iz tla. Zašto uopšte to radim? Neko je zasadio vrt. Ne znam ko je to bio jer kad sam kupio kuću, vrt još nije postojao i kuća je bila u harmoniji s okolnim planinama i drvećem. Ali njegov saditelj je nesumnjivo mislio dalekosežno o onome što čini, sadeći vrlo predano i posvećeno (postoji jedna aleja žbunja koja zaklanja šupu u kojoj čuvamo drva) i imajući u vidu sve nepredvidljive čudi zime i proleća. Kad mi je ustupio staru vodenicu – gde provodim nekoliko meseci godišnje – travnjak je bio besprekorno podšišan. Sada sam ja taj koji treba da nastavi njegov rad iako ostaje jedno filozofsko pitanje: da li treba da poštujem rad njegovog stvoritelja, baštovana, ili da prihvatim nagon za opstankom kojim je priroda obdarila tu biljku zvanu korov?

Nastavljam da čupam te nepoželjne biljke i da ih ređam na gomilu koja će uskoro biti spaljena. Možda se i previše bavim temama koje nemaju nikakve veze sa razmišljanjem već sa delanjem. A ipak svaki ljudski postupak je uzvišen i nosi u sebi mnoštvo posledica. A to me sve više podstiče da razmišljam o onome što radim.

S jedne strane posmatrano, te biljke imaju pravo da se šire na sve strane. A opet, ako ih sad ne uništim, one će na kraju ugušiti travu. U *Novom zavetu* Isus govori o odvajanju kukolja da se ne bi pomešao sa žitom.

Ali – bez pomoći *Biblije* – suočavam se s jednim konkretnim problemom s kojim se čovečanstvo odvajkada susretalo: do koje mere je moguće mešati se u prirodu?

Da li je to uplitanje uvek negativno ili može ponekad biti i dobronamerno?

Odlazem alatku – poznatu takođe kao grabulja. Svaki zamah donosi kraj jednog života, nepostojanje nekog cveta koji bi mogao da napupi s proleća, nasilništvo ljudskog bića koje želi da preobradi predeo u svojoj okolini. Moram još malo da razmislim jer u ovom trenutku vladam životom i smrću. Trava kao da kaže: „Zaštiti me. Korov će me uništiti“, a korov takođe govori sa mnom: „Došao sam iz velike daljine da bih stigao do tog vrta – zašto želiš da me satreš?“

Naposletku pritiče mi u pomoć indijski spis *Bhagavad Gita*. Sećam se Krišninog odgovora ratniku Ardžuni u trenutku kad je ovaj osetio nemoć pred jednom odlučujućom bitkom, bacio svoje oružje na zemlju i rekao da nije pravično sudelovati u nekoj borbi u kojoj ćeš ubiti svoga brata. Na to Krišna odgovara otprilike ovako: „Zar smatraš da možeš nekoga ubiti? Tvoja ruka je Moja ruka. I sve što činiš već je suđeno i zapisano. Niko ne ubija i niko ne umire.“ Podstaknut tim iznenadnim sećanjem, ponovo se latih koplja, nasrnuh na travke koje su nepoželjne u mom vrtu i ostajem s poukom koju sam dobio ovog jutra: kad nešto nepoželjno nikne u mojoj duši, molim Boga da mi ulije hrabrost da to iščupam bez ikakve milosti.